

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра зарубіжної літератури та теорії літератури

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Вступ до літературознавства

обов'язкова

Освітньо-професійна програма Французько-український переклад та переклад з другої іноземної мови

Спеціальність 035 Філологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

філологічний факультет

Мова навчання українська

Розробники: кандидат філологічних наук, асистент кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури **Юлія Вікторівна Ісапчук**

Профайл викладача (-ів) http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=286

Контактний тел. 38072584887

E-mail: y.isapchuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=598>

Консультації за попередньою домовленістю

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Курс „Вступ до літературознавства” призначений для того, щоб студенти могли усвідомити, системно осмислити і засвоїти основні теоретико-літературні поняття: наука і мистецтво, художність, художній образ, деталь, зміст і форму твору, жанрова система, композиція, художня мова, літературний процес, метод, напрям, школа тощо. Водночас курс передбачає формування навичок цілісного аналізу літературно-художнього тексту, історико-літературного процесу чи окремих жанрових форм.

Після засвоєння даної дисципліни бакалаври набувають необхідних знань та умінь для подальшої наукової та практичної роботи з галузі літературознавства, вміють компетентно здійснювати цілісний літературознавчий аналіз поетичний, прозових та драматичних текстів, володіють комплексом методологічних підходів до дослідження історико-літературних чи теоретико-літературних явищ.

2. Мета навчальної дисципліни:

Метою дисципліни „Вступ до літературознавства” є формування системи літературознавчих знань у студента і оволодіння первинними навичками системно-цілісного аналізу художнього тексту, дати уявлення про теоретичний ґрунт літературознавчої науки, розкрити її структуру, пояснити складові компоненти літературознавчого аналізу жанрових форм. Навчити самостійно аналізувати художній твір, фахово оцінювати явища літературного процесу як такого.

3. Пререквізити. Українська мова (за професійним спрямуванням), Історія зарубіжної літератури.

4. Результати навчання

знати: суттєві риси мистецтва як особливої форми суспільної свідомості та літератури як виду мистецтва; базові поняття літературознавства, що складають концептуальну основу курсу; властивості образності як основного засобу відображення дійсності; специфіку типів творчості; основні етапи вивчення теорії мистецтв; положення праць вчених, які опрацьовували проблеми літературознавства; особливості літературного процесу та його закономірності; риси художніх систем, літературних епох; напрями, школи, методи літературознавства; специфіку літературних родів та жанрів; особливості літературного твору як художнього цілого; ідеалістичні та матеріалістичні концепції психології творчості;

вміти: застосовувати теоретичні знання на практиці, вільно користуватися системою знань з літературознавства; пояснювати специфіку художнього тексту, вказувати на його відмінності від наукового та документального текстів; розрізняти епічні, ліричні, ліро-епічні та драматичні твори; визначати ідейно-художню роль елементів сюжету, композиції; виявляти в тексті ідейно-художню роль зображально-виражальних засобів мови, художніх деталей; показувати художню значущість часової та просторової структури твору; аналізувати систему образів у літературному творі; виявляти втілення прихованого діалогу, ремінісценцій, цитування, “чужого слова” у художньому тексті; аналізувати авторське ставлення до зображуваного у всіх компонентах художнього твору; зіставляти полемічні погляди, доводити свою думку.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 5. Здатність учитися й опановувати сучасні знання.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 5. Здатність використовувати у професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку зарубіжної літератури, від давнини до сьогодення, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, її чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та французької літератури.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації, інтерпретації мовних, літературних, соціокультурних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами.

ФК 10. Здатність здійснювати комплексний філологічний, доперекладацький та перекладацький аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПР 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПР 3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПР 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови й літератури, що вивчаються, та вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПР 10. Знати норми літературної української мови та іноземних мов, що вивчаються, а також вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПР 11. Знати принципи, технології та прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами.

ПР 13. Аналізувати й інтерпретувати твори художньої літератури, написані іноземними мовами, що вивчаються, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі.

ПР 15. Здійснювати комплексний філологічний, доперекладацький та перекладацький аналіз текстів різних стилів і жанрів.

Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті

Згідно з «Положенням про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №10 від 28 жовтня 2019 року)», у випадку, коли студент/ка пройшов/-ла курс неформальної освіти (тренінги; семінари / вебінари, освітні й практичні курси, літні / зимові школи, в тому числі он-лайн), тематика якого збігається з темою (темами) курсу «Вступ до до літературознавства», і має відповідний сертифікат, він/вона може представити результати засвоєних знань у вигляді презентації-доповіді. У разі успішної демонстрації, що доводить поглиблення і розширення теми / тем курсу, студент/ка може отримати від 1 до 4 балів, які будуть додані до оцінки модульного контролю.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Літературознавство як наука. Твір як художнє ціле. Цілісний аналіз тексту												
Тема 1. Літературознавство як наука. Література як вид мистецтва	12	2	2			8							
Тема 2. Зміст і форма як літературознавчі категорії	12	2	2			8							
Тема 3. Зовнішня	12	2	2			8							

форма твору. Вірш і проза. Основні системи віршування												
Тема 4. Художньо-мовленнева організація літературного твору. Тропи	12	2	2			8						
Разом за ЗМ 1	48	8	8			32						
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Роди, види та жанри літератури. Літературний процес. Літературознавча методологія											
Тема 5. Поділ літератури на роди, види, жанри	18	3	3			12						
Тема 6. Літературний процес та його основні категорії	12	2	2			8						
Тема 7. Літературознавча методологія в історичній перспективі	12	2	2			8						
Разом за ЗМ 2	42	7	7			28						
Усього годин	90	15	15			60						
Форма підсумкового контролю	Залік											

5.4. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Літературознавство як наука. Література в системі видів мистецтв.	2
2	Зміст і форма як літературознавчі категорії.	2
3	Зовнішня форма твору. Вірш і проза. Основні системи віршування	2
4	Художньо-мовленнева організація літературного твору. Тропи	2
5	Поділ літератури на роди, види, жанри	2
6	Літературний процес та його основні категорії	2
7	Літературознавча методологія ХХ-ХХІ ст.	3
	Всього	15

5.2. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин
1	<ul style="list-style-type: none"> - Онтологічний сенс художньої творчості - Природа мистецтва та його взаємозв'язок з іншими сферами людського буття. - Основні теоретичні підходи до розуміння онтології мистецтва і художньої творчості. 	2

2	<ul style="list-style-type: none"> - Слово як знак і символ. - Сучасна структурно-видова класифікація форм літературно-художнього образу. - Концепція О. Потебні про слово-образ. - Значення „внутрішньої форми” слова. 	2
3	<ul style="list-style-type: none"> - Хронотоп. - Паратекст. - Канонічний фанфік. - Специфіка поетичного ритму. Способи ритмоутворення у світовій поетичній традиції. - Поширення у ХХ ст. дольника, тактовика, акцентного вірша. - Вплив вірша на прозу. Вплив прози на вірш. 	2
4	<ul style="list-style-type: none"> - Механізм порівняння як визначальний чинник виокремлення формальних тропових підвидів. - Тропи метонімічної природи. - Поняття строфи. Види строф. - Тверді строфічні форми. 	2
5	<ul style="list-style-type: none"> - Літературні жанрові „матриці” як сукупність подібних за способом відбиття дійсності модусів тексту. - Мемуарні, біографічні жанри та інші специфічні утворення. 	2
6	<ul style="list-style-type: none"> - Міжнародні літературні зв'язки: засвоєння інонаціонального досвіду як фактор становлення оригінальних літератур окремих народів; постійна взаємодія літератур, літературні впливи, запозичення, аналогії і типологічні збіги. - Масова та елітарна література у сучасному літературному процесі. 	2
7	<ul style="list-style-type: none"> - Будь-який твір як „текст”. Літературна герменевтика та рецептивна поетика. - Основні сучасні методи вивчення тексту. - Ключові форми та тенденції „спілкування” з художнім текстом. 	2

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Індивідуальні відповіді та групове обговорення, частково-пошуковий або евристичний метод. Дослідницький метод, репродуктивний метод. Методи усного викладу знань і активізації пізнавальної діяльності (розповідь, пояснення). Методи перевірки і оцінки знань, умінь та навичок. Виконання усних та письмових завдань до практичних занять.

7. Система контролю та оцінювання

7.1. Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, реферат, творча робота) відповідь студента. Під час навчання проводяться написання двох модульних контрольних робіт (тестів). Форма підсумкового контролю – залік.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання визначеним у робочій програмі навчальної дисципліни.

8. Рекомендована література

8.1. Базова (основна)

1. Галич О. Вступ до літературознавства : підручник. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2017. 323 с.
2. Зарва В. Теорія літератури : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Бердянськ : БДПУ, 2019. 167 с.
3. Астрахан Н. Теорія літератури: основи, традиції, актуальні проблеми : навч. посіб. Київ : Видав. дім Дмитра Бураго, 2021. 296 с.

4. Пащенко М. Теорія літератури : навч.-метод. посіб. Одеса : Астропринт, 2019. 90 с.

8.2. Допоміжна

1. Васильєв Є. М. Сучасна драматургія: монографія. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2017. 532 с.
2. Дзик Р. А. Рецепція теорії інтертекстуальності сучасною українською поетикою // Актуальні проблеми літературознавчої термінології : наук. зб. / відп. ред. Є. М. Васильєв. Рівне, 2017. Вип.2. С. 38–43.
3. Дзик, Р., Червінська, О. Онтологічна суть перенесення значень: інтерпретаційний ресурс метафори // Питання літературознавства, 2020, № 101. С. 729.
4. Ісапчук Ю. Опозиція центру й периферії, або провінція versus метрополія в сучасному літературознавстві // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія „Філологічні науки. Літературознавство”. 2016. № 8 (333). С. 54-61.
5. Маценка С. Метамистецтво: словник досвіду термінотворення на межі літератури й музики. Львів: Апріорі, 2017. 120 с.
6. Моклиця М. Алгоритмичний код літератури, або Реабілітація алегорії триває: монографія. Київ : Кондор-Видавництво, 2017. 292 с.
7. Нікоряк Н. В. Відкритість жанрового визначення кіносценарної форми // Актуальні проблеми літературознавчої термінології : наук. зб. / відп. ред. Є. М. Васильєв. Рівне, 2017. Вип.2. С. 106–112.
8. Тичініна А. Перегук між чеською методологічною платформою та ідеями сучасного українського літературознавства // Питання літературознавства. Чернівці, 2020. Вип. 102. С. 193-218.
9. Українська верифікація: питання історії та теорії : зб. пр. Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої ювілеєві доктора філологічних наук, професора Наталії Василівни Костенко / упор. : Б. І. Бунчук, Р. В. Пазюк. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2017. 256 с.
10. Червінська О. В. Про мотивацію включення природничих наукових термінів у літературознавче поле // Актуальні проблеми літературознавчої термінології : наук. зб. / відп. ред. Є. М. Васильєв. Рівне, 2017. Вип.2. С. 5-9.

9. Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. <http://chtyvo.org.ua>
3. www.ae-lib.org.ua
4. www.academia.edu
5. <http://diasporiana.org.ua>
6. <http://poetyka.uazone.net/translat.html>
7. <http://www.ukrcenter.com>
8. <http://www.ilnan.gov.ua/index.php/uk/publikatsii>